EURÓPSKA KOMISIA

V Bruseli 12.10.2011
KOM(2011) 669 v konečnom znení

OZNÁMENIE KOMISIE

Plán pre stabilitu a rast

„Opätovne potvrdzujeme svoj záväzok voči euru a odhodlanie urobiť všetko potrebné na zaistenie finančnej stability eurozóny ako celku, ako aj jej členských štátov.“

(Vyhlásenie hláv štátov alebo vlád
eurozóny a inštitúcií EÚ z 21. júla 2011)

ÚVOD

Čo Európska únia v súčasnosti najviac potrebuje, je okamžite a naplno nasadiť všetky potrebné prostriedky na dosiahnutie budúcej stability a rastu. V uplynulých osemnástich mesiacoch boli prijaté mnohé ďalekosiahle rozhodnutia. V záujme obnovenia dôvery v eurozóne a EÚ ako celku je potrebné tieto rozhodnutia integrovať a doplniť. Hrozí, že kríza prerastie do systémovej krízy. Viac ako inokedy je potrebné nájsť riešenie, ako prelomiť začarovaný kruh pochybností o udržateľnosti štátnych dlhov, stabilite bankového systému a vyhliadkach rastu v EÚ. Prvky uvedené v tomto dokumente sú navzájom závislé a musia sa realizovať spoločne a čo najskôr, aby dosiahli žiaduci účinok. Žiadny z týchto prvkov nebude sám osobe postačovať na vyriešenie súčasnej krízy. Iba ich spoločná a súčasná realizácia presvedčivým spôsobom preukáže, že EÚ dokáže:

1. rozhodne reagovať na problémy v Grécku;

2. posilniť mechanizmy na ochranu eurozóny pred krízou;

3. posilniť bankový systém najmä rekapitalizáciou bánk;

4. prioritne sa zamerať na politiky podporujúce stabilitu a rast;

5. vybudovať pevnejší a integrovanejší systém správy ekonomických záležitostí.

1. ROZHODNÁ REAKCIA NA PROBLÉMY V GRÉCKU

Neutíchajúce pochybnosti týkajúce sa Grécka významnou mierou prispeli k oslabeniu dôvery vo finančnú stabilitu eurozóny ako celku. Tieto pochybnosti sa musia okamžite a s konečnou platnosťou odstrániť.

Na základe posúdenia trojky v zložení EÚ – ECB – MMF si to bude vyžadovať:

- vyplatenie šiestej tranže v rámci programu pre Grécko za predpokladu, že sa opäť plní aktuálny program,
- prijatie rozhodnutia o udržateľnom riešení pre Grécko v rámci eurozóny, a to prostredníctvom účinného druhého ozdravného programu, ktorý je založený na primeranom financovaní prostredníctvom zapojenia súkromného sektora a verejnom sektore a ktorý sa opiera o pevné vykonávacie a monitorovacie mechanizmy,

- pokračujúcu podporu zo strany pracovnej skupiny Komisie pre Grécko, pričom sa podporí úplná a včasná realizácia uvedeného programu a dostupné prostriedky zo štrukturálnych fondov sa nasmerujú do posilnenie konkurencieschopnosti a návrat k rastu.

2. POSILNENIE MECHANIZMOV NA OCHRANU EUROZÓNY PRED KRÍZOU

Prednedávnom, konkrétne 21. júla 2011, hlavy štátov alebo vlád krajín eurozóny a inštitúcie EÚ potvrdili svoje odhodlanie pokračovať v poskytovaní podpory krajinám zapojených do ozdravných programov, dokým nezískajú opätovný prístup k trhom za predpokladu, že úspešne tieto programy plnia. Zdôraznili, že pokiaľ ide o zapojenie súkromného sektora, Grécko si vyžaduje výnimočné a jedinečné riešenie.

Eurozóna musí byť plne vybavená nástrojmi potrebnými na to, aby si poradila s akýmikoľvek krízovými scenármi v budúcnosti. Dostupnosť potrebných nástrojov by rozšírila spektrum alternatívnych riešení a poskytla toľko potrebnú istotu pre účastníkov trhu. Hoci nedávno prijaté rozhodnutia o vytvorení Európskeho nástroja finančnej stability (ENFS) a Európskeho mechanizmu pre stabilitu (EMS) zašli ďaleko pri budovaní týchto nástrojov, potrebné je ich však dokončiť a doplniť.

Prvým krokom, je aby sa urýchlene realizovali rozhodnutia prijaté na stretnutiach eurozóny z marca a 21. júla 2011, ktorých cieľom je zvýšiť flexibilitu a účinnosť ENFS (a EMS) najmä pokiaľ ide o:

- preventívne programy – prístup k takýmto postupom by mal byť podmienený požiadaním členských štátov o súhlas s programami postupného makroekonomického ozdravenia, ktoré by mali byť predmetom predchádzajúcich konzultácií s Komisiou a ECB. Je potrebné intenzívnejšie monitorovanie a dohľad, ktoré by mohli byť predmetom politickej dohody a zahrnuté do kódexu správania týkajúceho sa Paktu o stabilite a raste,

- poskytovanie pomoci členským štátom pri rekapitalizácii bánk prostredníctvom úverov v prospech krajín, ktoré nie sú zapojené do programov, pričom by takáto pomoc podľa potreby dopĺňala riešenia pochádzajúce zo súkromného sektora a národné prostriedky,

- zvýšenie kapacity ENFS na účely intervencie vykupovaním štátnych dlhopisov na primárnych trhoch a na účely intervencie na sekundárnych trhoch, ktoré sa vyznačujú mimoriadnymi trhovými okolnosťami a na ktorých je prítomné riziko ohrozenia finančnej stability, za primeraných podmienok.

Okrem toho by sa mal zvýšiť potenciál ochranných mechanizmov, a to maximálnym využitím ENFS bez toho, aby došlo k zvýšeniu záruk, o ktoré sa opiera, a v rámci pravidiel stanovených Lisabonskou zmluvou, najmä v oblasti monetárneho financovania.

Včasné zavedenie EMS by tiež posilnilo dôveru v mechanizmus na riešenie krízy a prinieslo výhody stabilnejšieho a stáleho mechanizmu. Malo by sa vyvinúť úsilie o urýchlenie príprav týkajúcich sa technických otázok a ratifikačných procesov, aby bol EMS funkčný napríklad v polovici roka 2012.

ECB zohráva kľúčovú úlohu pri zaistení finančnej stability eurozóny ako celku zabezpečením dostatočnej likvidity v bankovom sektore eurozóny a podporou riadneho fungovania trhov so štátnymi dlhopismi pri zachovaní cenovej stability.

3. POSILNENIE BANKOVÉHO SYSTÉMU NAJMÄ REKAPITALIZÁCIOU BÁNK

Vzhľadom na úlohu európskych bánk, ktorú zohrávajú pri udržiavaní stability a fungovaní nášho hospodárstva, bolo vyvinuté obrovské úsilie v regulačnom aj finančnom zmysle na ich posilnenie. Banky takisto výrazne zvýšili kvalitu a kvantitu svojej kapitálovej základne.

EÚ prepracovala spôsob dohľadu nad bankami a prijala legislatívne opatrenia, aby sa zvýšili objemy regulačného kapitálu, ktorý musia mať banky k dispozícii, riešili rizikové resekuritizačné operácie, zabezpečila taká politika odmeňovania, ktorá nemotivuje k podstupovaniu nadmernému riziku, a zvýšili ochranu bankových vkladov občanov do výšky súčasnej hranice 100 000 EUR. Rýchle prijatie smernice o kapitálových požiadavkách (CRD IV) stanoví pevná kapitálová primeranosť pre banky a umožní uplatňovanie noriem Bazilej III.

Pretrvávajúca neistota na trhoch so štátnymi dlhopismi viedla k zvýšeniu volatility na trhoch a dostala bankový sektor pod rastúci tlak. V blízkej budúcnosti bude potrebné sústrediť úsilie na uľahčenie prístupu bánk ku krátkodobej likvidite predovšetkým obnovením dlhodobej likvidity v tomto sektore v spojení **s krokmi na zvýšenie kapitálu tých bánk, ktoré to potrebujú**.

Je potrebné vyvinúť koordinované a cielené rekapitalizačné úsilie spolu s realizáciou ostatných prvkov tejto stratégie, aby sa obnovila dôvera v bankový sektor EÚ. Vyžaduje si to navzájom prepojené úsilie členských štátov, Európskeho orgánu pre bankovníctvo (EBA) a Európskej centrálnej banky v spolupráci s Komisiou. V nadväznosti na činnosť EBA by stratégia na rekapitalizáciu bánk mala obsahovať tieto prvky:

- zahrnutie všetkých potenciálne systémových bánk vo všetkých členských štátoch – t. j. tie banky, ktoré absolvovali stresové testovania EBA v júli 2011 s výnimkou niektorých menších domácich bánk, ktoré nevyvíjajú činnosť v medzinárodnom meradle,

- zúčtovať všetky expozície dotknutých bánk vo vzťahu k štátnym dlhom EÚ (obozretné ocenenie všetkých štátnych dlhov, či už v bankových alebo obchodných knihách), aby sa zaistila plná transparentnosť kvality aktív,

- požiadavka na dočasne výrazne vyššie požiadavky kapitálovej primeranosti, pokiaľ ide o najvyššiu kapitálovú kategóriu po zúčtovaní expozície. Definícia kapitálu sa vo všeobecnosti zhoduje s definíciou vymedzenou v medzinárodnej dohode o dodržiavaní pravidiel Bazilej III do roku 2015,

- banky, ktoré neuchovávajú potrebný kapitál by mali predložiť plány na rekapitalizáciu a čo najskôr ich uskutočniť. V praxi to znamená, že národné dozorné orgány by mali tieto požiadavky stanoviť na základe existujúcich dozorných právomocí v podobe dodatočných poistiek, ktoré zamedzia vyplácaniu dividend alebo bonusov pred skončením rekapitalizácie,

- banky by mali najprv využiť súkromné kapitálové zdroje, a to vrátane možnosti reštrukturalizácie a premeny dlhu na kapitálové nástroje. V prípade potreby by príslušná národná vláda poskytla podporu a v prípade, že takáto podpora by nebola k dispozícii, by sa rekapitalizácia financovala úverom z ENFS. Akákoľvek rekapitalizácia z verejných zdrojov by mala byť v súlade s pravidlami EÚ v oblasti štátnej pomoci. Komisia má v úmysle predĺžiť uplatniteľnosť existujúceho rámca štátnej pomoci pre pomoc bankovému sektoru aj po roku 2011.

Zároveň **je potrebné**, aby sa čo najrýchlejšie **ukončila prebiehajúca práca na novom systéme regulácie finančného sektora**. Zostávajúce návrhy Komisia predloží do konca tohto roka, a to najmä návrhy týkajúce sa prísnejších pravidiel vzťahujúcich sa na ratingové agentúry, transparentnosti a vedenia obchodov na všetkých obchodných platformách, posilneného rámca na boj proti zneužívaniu trhu vrátane trestnoprávnych sankcií a európskeho rámca na riešenie problémov bánk. Veľmi dôležité bude, aby sa zabezpečilo, že spoluzákonodarcovia všetky uvedené návrhy rýchlo prijmú, a to v ideálnom prípade do 12 mesiacov od ich predloženia Komisiou.

Rovnako rýchlo by sa mala na úrovni EÚ prijať navrhovaná **daň z finančných transakcií** ako prostriedok, ktorý zabezpečí spravodlivý príspevok finančného sektora k oživeniu. EÚ by sa mala aj naďalej zasadzovať za jej prijatie na celosvetovej úrovni.

4. PREDNOSTNÁ REALIZÁCIA POLITÍK ZAMERANÝCH NA STABILITU A RAST

Keďže absolútnou prioritou väčšiny členských štátov je fiškálna konsolidácia, nezostáva im priestor na nové fiškálne stimuly. Musíme sa zamerať na implementáciu odporúčaní, ktoré boli pre jednotlivé krajiny predložené v rámci prvého európskeho semestra, ako aj na prednostné nasmerovanie verejných výdavkov do tých oblastí, ktoré podporujú hospodársky rast. Dôležité bude pritom odstrániť existujúce prekážky a zúročiť nedostatočne využívaný potenciál. Členské štáty, a to najmä tie, ktoré čelia tlakom na trhoch so štátnymi dlhopismi, by sa mali zaviazať k výraznejším štrukturálnym reformám podporujúcim hospodársky rast.

Na úrovni EÚ máme k dispozícii viacero mechanizmov podporujúcich štrukturálny rast – intenzívnejšie využívanie výhod jednotného trhu, maximalizácia obchodnej výkonnosti a využívanie potenciálu nedávno uzatvorených obchodných dohôd sú len niektoré z možných príkladov. Súčasná kríza navyše ukázala, že aspekt konkurencieschopnosti sa musí stať dôležitým prvkom politík EÚ. Osobitné zisky môžu priniesť činnosti zamerané na technologický sektor s vysokým potenciálom rastu prostredníctvom rozvoja jednotného digitálneho trhu.

Cielené zvyšovanie hospodárskeho rastu a zamestnanosti by bolo možné dosiahnuť vďaka:

- **Intenzívnejšiemu využívaniu existujúcich nástrojov odsúhlasených na úrovni EÚ**, ako napríklad:

  - úplná implementácia smernice o službách,

  - vytvorenie integrovaného trhu s energiou, ktorý by spotrebiteľom umožnil vyberať si medzi jednotlivými dodávateľmi a ktorý by zároveň trhy úplne sprístupnil poskytovateľom energie,

- presunutie uplatňovania smernice o oneskorených platbách z marca 2013 na január 2012 s cieľom pomôcť MSP,

- úplná implementácia dohody o voľnom obchode s Kóreou.

- **Urýchleniu prijatia predložených návrhov v rámci postupu spolurozhodovania:**

  - navrhovaná jednotná európska ochrana patentov platná v 25 členských štátoch by podľa odhadov viedla k 80 % zníženiu nákladov spoločností,

  - očakávaná revízia smernice o ročnej účtovnej závierke by zjednodušila podmienky vykazovania, a to predovšetkým prostredníctvom vyňatia mikropodnikov,

  - navrhované zvýšenie miery spolufinancovania zo štrukturálnych fondov v krajinách zapojených do programov by umožnilo rýchlu mobilizáciu prostriedkov EÚ na posilnenie rastu,

  - navrhovaná smernica o úsporách energie by podporovala efektívnejšie využívanie energie,

  - uzatvorenie ďalších pripravovaných obchodných dohôd so strategickými partnermi,

  - prijatie návrhov týkajúcich sa zdaňovania príjmu z úspor a ďalších už predložených daňových iniciatív,

  - udelenie Komisii mandátu, aby mohla v mene EÚ viesť s tretími krajinami rokovania o dohodách o daniach s cieľom účinne bojovať proti daňových únikom a zároveň sa vyhnúť dvojitému zdaneniu,

  - prijatie fakultatívneho spoločného európskeho kúpneho práva.

- **Urýchleniu pripravovaných návrhov, ktoré Komisia predloží v nasledujúcich mesiacoch,** a to vrátane:

  - dvanástich návrhov v rámci Aktu o jednotnom trhu, týkajúcich sa okrem iného:

    – uľahčenia prístupu k rizikovému kapitálu v Európe na základe „pasu“ EÚ,

    – stanovenia spoločného právneho základu pre vzájomné uznávanie elektronického overovania totožnosti a elektronického podpisu v jednotlivých členských štátoch,

    – revízie rámca upravujúceho verejné obstarávanie s cieľom zaviesť jednoduchšie pravidlá a transparentnejšie postupy,

  - ďalších návrhov:

– iniciatíva zameraná na vytváranie príležitostí pre mladých s cieľom zvýšiť zamestnanosť mladých ľudí, a najmä zlepšiť prístup k prvému zamestnaniu,

– kolektívna správa práv/autorské právo s cieľom vytvoriť jednotný trh v oblasti autorských práv – odhaduje sa, že toto opatrenie by mohlo viesť k strojnásobeniu elektronického predaja hudby.

V prípade, že pri týchto zrýchlene pripravovaných návrhoch bude obtiažne nájsť vzájomnú zhodu, mala by sa zvážiť možnosť posilnenej spolupráce.

Tieto opatrenia by mali byť sprevádzané **cielenými investíciami na úrovni EÚ**. Komisia na budúci týždeň spustí iniciatívu projektových dlhopisov určených na financovanie projektov v rámci stratégie Európa 2020 a v tejto súvislosti navrhne pilotné projekty ešte počas súčasného finančného rámca. To nám umožní rozšíriť investorskú základňu na financovanie niektorých z kľúčových investícii v oblasti infraštruktúry, ktoré sú pre EÚ a jednotný trh nevyhnutné. Táto iniciatíva bude podrobnejšie rozpracovaná v návrhu Komisie týkajúceho sa nástroja „Spájame Európu“, ktorý bude zahrnutý do ďalšieho viacročného finančného rámca. Únia a jej členské štáty by sa mali bezodkladne zamyslieť aj nad tým, ako sa EIB – teda banka, ktorá sa zameriava na presadzovanie politických cieľov – môže aktívnejšie podieľať na financovaní dlhodobejších investícií, a to aj prostredníctvom využívania inovatívnych finančných nástrojov. V záujme dosiahnutia tohto cieľa Komisia preskúma možnosti posilnenia zdrojov a kapitálovej základne EIB, aby bola táto banka schopná poskytovať úvery v rámci reálnej ekonomiky.

5. VYBUDOVANIE PEVNÉHO A INTEGROVANÉHO SYSTÉMU SPRÁVY EKONOMICKÝCH ZÁLEŽITOSTÍ DO BUDÚCNOSTI

K obnoveniu stability a udržateľného hospodárskeho rastu v eurozóne, ako aj v širšom kontexte EÚ môže dôjsť len prostredníctvom vykonávania rozumných politík na vnútroštátnej úrovni, a to za predpokladu primeranej správy na úrovni Spoločenstva. V tejto súvislosti bude mimoriadne dôležité, aby členské štáty posilnili svoje záväzky týkajúce sa obnovenia a posilnenia udržateľnosti verejného dlhu prostredníctvom primeraného prepojenia konsolidácie rozpočtu a štrukturálnych reforiem podporujúcich hospodársky rast. Európsky semester a balík nových šiestich legislatívnych aktov (tzv. „six pack“) už síce predstavuje pevný rámec správy, je potrebné ho však ešte viac posilniť a upevniť jeho komunitárny rozmer. Rozmer eurozóny by sa mal viac zohľadniť pri plánovaní, implementácii a následnom hodnotení politík členských štátov, aby sa tak zabezpečila lepšia koordinácia hospodárskych politík založená na podstatne prísnejšom dohľade (napr. väčší tlak na národné rozpočty a hospodárske politiky). Týmto spôsobom sa zaistí väčšia integrácia a disciplína hospodárskych politík v eurozóne, a to prostredníctvom pravidiel, ktoré nemožno porušiť. V tejto súvislosti sa bude zvažovať aj možnosť ďalšieho posilnenia právomocí komisára zodpovedného za hospodárske a menové záležitosti. Komisia oznámila, že má v úmysle vytvoriť na základe metódy Spoločenstva jednotný a koherentný rámec v záujme lepšej správy ekonomických záležitostí. V tomto zmysle predloží potrebné návrhy.

V súlade s rozhodnutiami, ktoré boli prijaté na zasadnutí krajín eurozóny 21. júla 2011 predloží predseda Európskej rady v úzkej spolupráci s predsedom Komisie a predsedom Euroskupiny konkrétne návrhy na zlepšenie pracovných postupov a posilnenie krízového riadenia v eurozóne. Tieto návrhy by mali byť zamerané na zjednodušenie postupov

vzájomnej spolupráce medzi zasadnutím krajín eurozóny, Euroskupinou a pracovnou skupinou pre eurozónu.
V záujme vybudovania lepšej správy ekonomických záležitostí bude okrem iného potrebné pristúpiť k:

- implementácii balíka „six pack“ v čo najkratšom horizonte, okrem iného aj prostredníctvom silnejších preventívnych a korekčných nástrojov v rámci Paktu o stabilite a raste (kritériá týkajúce sa deficitu/dlhu) a zavedenia nových postupov v prípade makroekonomickej nerovnováhy (postupu pri nadmernej nerovnováhe),

- posilneniu európskeho semestra pre koordináciu hospodárskych politík s cieľom zintenzívniť dohľad nad hospodárskymi a fiškálnymi politikami, a to aj prostredníctvom zahrnutia Paktu Euro Plus do jeho postupov.

Napriek tomu, že rýchla a prísna implementácia nového legislatívneho balíka „six pack“ bude náročná, bude potrebné napredovať v týchto oblastiach:

- vypracovanie ustanovení zameraných na posilnenie rozpočtového a hospodárskeho dohľadu nad členskými štátmi eurozóny, ktoré žiadajú alebo prijímajú finančnú pomoc z ENFS, EMS, MMF alebo iných medzinárodných finančných inštitúcií. Komisia predloží Rade a Európskemu parlamentu v súlade s článkom 136 príslušný návrh,

- monitorovanie rozpočtových politík členských štátov eurozóny s nadmerným deficitom/zapojených do ozdravných programov prostredníctvom postupov Komisie/Rady, ktoré by Komisii/Rade umožnili zasiahnuť, a to napríklad formou preskúmania návrhu národného rozpočtu *ex-ante*, vyžiadania si druhého čítania v závažných prípadoch, navrhovania zmien a doplnení v priebehu roka a monitorovania plnenia rozpočtu. Komisia v súlade s článkom 136 predloží Rade a Európskemu parlamentu návrh postupných krokov a podmienok, ktoré by sa v týchto prípadoch mali uplatňovať,

- zabezpečenie jednotnejšieho vystupovania eurozóny navonok pri súčasnom zachovaní jej prísneho interného riadenia. Komisia predloží v tejto súvislosti príslušné návrhy,

- posúdenie a vypracovanie možností vydávania tzv. „dlhopisov stability“ ako jedného z politických nástrojov eurozóny v rámci ešte viac posilneného systému správy ekonomických záležitostí. Komisia do konca roka uverejní zelenú knihu, v ktorej predstaví hlavné možnosti v tejto oblasti.

V záujme rýchlejšieho dosiahnutia lepšej správy ekonomických záležitostí by sa vo všetkých prípadoch, keď by nerozhodnosť mohla dlhodobejšie brániť prijatiu účinných opatrení, mala zvážiť možnosť posilnenej spolupráce.

Na záver je potrebné poznamenať, že jedno alebo všetky z uvedených opatrení by mohlo byť vhodné zahrnúť do formálneho rámca pri revízii zmluvy. Nepredstavovalo by to však okamžitú reakciu na súčasnú krízu, ktorá si vyžaduje bezodkladnú a rozhodnú implementáciu opatrení uvedených v tomto oznámení. Následným krokom by bolo zváženie prípadných

zmien v zmluve, ktoré by prispeli k upevneniu a zvýrazneniu novej architektúry Spoločenstva, ktorá sa momentálne zavádza prostredníctvom sekundárnej legislatívy. Prípadné zmeny v zmluve by mohli zároveň prispieť k tomu, aby sa zabezpečila koherencia medzi hlbšou integráciou v rámci eurozóny a Úniou ako celkom, a najmä jednotným trhom.